

Maar niet te Amsterdam, te Leiden is hij als hoogleeraar aan de Kweek-school opgetreden. De omstandigheden waren sedert 1634 veranderd. Het Calvinisme zat te Leiden niet meer op den troon. Integendeel, vandaar ging thans een helder licht uit tot de Vaderlandsche kerk. Daar schaarden zich rondom de leerstoelen van Scholten en Kuenen allen, wie het om zuivere wetenschap te doen was. De nieuwe tijd deed nieuwe eischen gelden. Zoo besloot de Broederschap hare Kweekschool naar Leiden te verplaatsen. De toenmalige hoogleeraar, niet met die verplaatsing ingenomen, legde zijne betrekking neer en met eenparige stemmen werd Tiele door de Algemeene Vergadering der Broederschap tot zijn opvolger benoemd. Den 13^{den} Februari 1873 deed hij zijne intrede met het houden eener redevoering over *De plaats van de godsdiensten der natuervolken in de godsdienstgeschiedenis*, een onderwerp, wel eenigszins vreemd tegenover de taak, die hij toen aanvaardde, maar toonende, hoezeer de wetenschap, waaraan hij verder het leven zou wijden, geheel zijne ziel innam. Vier jaren later eischte de nieuwe wet op het Hooger Onderwijs een leerstoel in de wetenschap der godsdiensten, de eerste van dien aard in Europa en daarbuiten, en onze Hoogleeraar genoot de eer, tot dien leerstoel te worden geroepen, zoodat hij nu in tweeërlei betrekking te Leiden werkzaam was. Thans had hij zijne eigenlijke bestemming bereikt en genoot hij de vrucht van zijne onverpoosde studiën.

Nu rees echter op nieuw de vraag, die reeds meermalen was opgeworpen, of het behoud van een afzonderlijke Kweekschool nog wel noodig was. De oorzaken, die tot hare stichting hadden genoopt, schenen geheel vervallen. De scheidsmuur tusschen de Hervormde Kerk en de Remonstrantsche Broederschap bestond niet meer. De Remonstrantsche studenten genoten te Leiden hetzelfde onderwijs als de studenten der Hervormde Kerk. Zij konden op een afzonderlijk examen voor de Curatoren der Broederschap of voor een daartoe ingestelde commissie tot den predikdienst bevorderd worden. Waarom dan nog een bijzonder hoogleeraar voor hen behouden, nu Prof. Tiele academisch hoogleeraar geworden was? Op die vraag, die nog wel eens gehoord wordt, heeft Prof. Tiele zelf het antwoord gegeven in zijne *Gedenkrede* van 28 October 1884. „Onze Broederschap,” zeide hij, „heeft een eigen geschiedenis; haar plicht is te zorgen, dat hare toekomstige dienaren in de gelegenheid gesteld worden zich daarmee vertrouwd te maken en leiding ontvangen bij hare beoefening. Zij heeft wel geene homiletiek, katechetiek, pastoraal op eigen hand, maar toch eene eigenaardige inrichting en verkeert, als een klein kerkgenootschap, onder omstandigheden, die eene bijzondere toepassing der practische godgeleerdheid op hare behoeften dringend noodig maken. Waarom heeft de Staat der Nederlanden zijne eigene Universiteiten? Want al zijn er velen die meenen, dat hij in dit opzicht wat rijkelijk bedeed is, ze alle af te schaffen, daartoe is wel niemand geneigd. Waarom sticht hij leerstoelen voor het Oud-Nederlandsch recht, voor de Nederlandsche taal en letterkunde, en zoo vele andere, op bepaald Nederlandsche behoeften berekend? Wat de Staat der Nederlanden in het groot doet, doet onze godsdienstige gemeenschap in